

הבחירות
לרשויות
המקומיות
2018

מי אתם,

ראשי ערים?

עופר קניג

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

במסגרת הבחירות לרשויות המקומיות ייבחרו גם ראשי 77 הערים בישראל. כידוע, בשיטת הבחירות הקיימת ראש הרשות המקומית נבחר בנפרד מהרשימה למועצת הרשות. מעניין אפוא לבחון מי הם ראשי הערים המכהנים כיום, מה הניסיון הפוליטי והרקע שלהם, באיזה גיל נבחרו לראשונה לראשות העיר וכמה קדנציות הם מכהנים. מסמך זה יסקור 70 ראשי ערים בישראל.¹

רקע וניסיון פוליטי: הפוליטיקה המקומית כמקפצה?

נמצא שבקרב ראשי הערים המכהנים מנבא טוב לכהונה כראש עיר הוא כהונה קודמת כחבר במועצת העירייה. כלומר, קריירה בפוליטיקה המקומית קודמת במקרים רבים לכהונה כראש עיר. כ־50 מתוך 70 מקרים (71.4%) כיהנו ראשי הערים כחברי מועצה קודם שנבחרו לתפקיד ראש העיר. מקרב ראשי 15 הערים הגדולות רון חולדאי (תל אביב) הוא היחיד ש"צנח" לתפקידו בלי כל ניסיון קודם בפוליטיקה המקומית.

במחקר שבחן את הרקע של חברי הכנסת ה־20 נמצא שבשביל כרבע מהם (29) הייתה הפוליטיקה המקומית תחנה בקריירה (קניג, 2018). מעניין אפוא לבדוק את קיומו של הערוץ ההפוך – מהפוליטיקה הארצית למקומית. חמישה ראשי ערים כיהנו גם כחברי כנסת: יונה יהב (חיפה), יחיאל לסרי (אשדוד), רחמים מלול (רחובות), שלמה בוחבוט (מעלות־תרשיחא) ויעקב אדרי (אור עקיבא). בחינה נוספת תגלה שראשי ערים אלה החלו את דרכם בפוליטיקה המקומית כחברי מועצה או ראשיה, לקחו פסק זמן למען כהונה בכנסת, וחזרו לאחר מכן לזירה המוניציפלית. מקרים אלה נבדלים מחברי כנסת שנבחרו לראשי ערים ללא ניסיון קודם בפוליטיקה מקומית דוגמת אהוד אולמרט בירושלים ורוני מילוא בתל אביב. גם כיום אנו עדים להתעניינות של כמה חברי כנסת

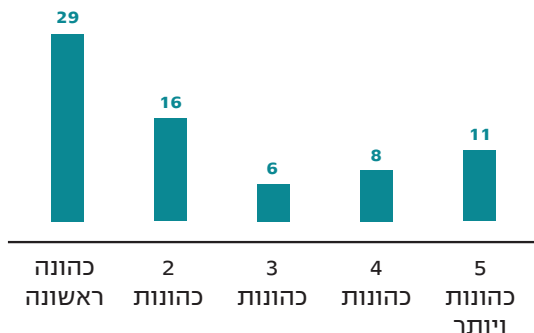
1 בנינוח הנתונים לא הוכללו ערים שראשיהן התפטרו או הושעו לא מזמן (אשקלון, כפר סבא ורעננה) וארבעה מקרים שבהם לא נמצא מידע מספק.

בזירה המקומית (זאב אלקין, נחמן שי, רחל עזריה), אבל מוקדם לקבוע אם מדובר במגמה.

באשר למסלולי קריירה נוספים או להשכלה רלוונטית, קשה למצוא מונה משותף בין ראשי הערים. 14 מתוך 70 ראשי הערים שנבדקו הם בעלי רקע צבאי (דרגת סא"ל ומעלה) ולרבע מהם השכלה משפטית.

משך הכהונה

חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם, התשל"ה-1975) אינו קוצב את מספר תקופות הכהונה של ראשי הערים (עוד על הגבלת הכהונה ראו זמיר וקניג, "הגבלת כהונה לראשי ערים", בסדרת חוברות זו). לכן אין זה מפתיע שמתוך 70 ראשי הערים שבדקנו, 11 מכהנים חמש תקופות כהונה ויותר (כולל כהונה לא רצופה). השיאנים הם שלמה בוחבוט במעלות-תרשיחא (מאז 1976) ואפרים דרעי בכפר יונה (מאז 1978). מקרב ראשי הערים הגדולות הוותיק ביותר הוא מוטי ששון, שמכהן כראש עיריית חולון מאז 1993. אל מול אלה ב־29 ערים מתוך 70 שנבדקו מדובר בראשי ערים שזו להם הכהונה הראשונה. 16 ראשי ערים מכהנים זו הכהונה השנייה.

הוותק של
ראשי הערים
(אוקטובר
2018)

מעט נשים, 47 שנים

אף ששיעור הנשים המיוצגות בכנסת עולה בהדרגה ואף שחל שיפור מה בייצוג הנשים בממשלה (ראו: קניג, 2017), מהפכת הייצוג המגדרי פסחה על השלטון המקומי. מקרב 70 ראשי הערים רק שלוש הן נשים - מרים פיירברג (נתניה), ליאת שוחט (אור יהודה) ויעלה מקליס (יהוד-מונטון).²

הגיל הממוצע שבו נבחרו ראשי הערים בפעם הראשונה הוא 47. מי שנבחרו לראשונה בגיל הצעיר ביותר הם אפרים דרעי (כפר יונה, 25), ישראל פרוש (אלעד, 33) ויחיאל זוהר (נתיבות, 33). מי שנבחרו לראשונה בגיל המבוגר ביותר הם ישראל זינגר (רמת גן, 65), שלום בן משה (ראש העין, 65) ורחמים מלול (רחובות, 63).

לסיכום, סקירת הרקע של ראשי הערים מלמדת כי מדובר בתפקיד שמגיעים אליו אנשים ממגוון של רקעים, ואין מסלול קריירה או השכלה רלוונטית שמנבאים היבחרות לראשות עיר, למעט העובדה שרבים מראשי הערים המכהנים החלו את דרכם כחברים במועצת העירייה. כלומר, העניין והמעורבות בפוליטיקה המקומית הם לרוב תנאי מקדים לכהונה כראש עיר. מהבדיקה שערכנו אפשר גם להסיק כי מדובר בתפקיד שדורש ניסיון חיים, וכי בממוצע רוב ראשי הערים נבחרים לתפקידם לראשונה בעשור החמישי לחייהם. הנתון המדאיג ביותר הוא שיעור הנמוך של הנשים המכהנות בתפקיד זה. יש לקוות שבבחירות 2018 יחול שיפור בייצוגן המגדרי.

2 עוד שתי נשים עומדות בראשות מועצות אזוריות ועוד אחת בראש מועצה מקומית.

קניג, עופר, 2017. "נשים בפוליטיקה, 2017". **אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה**.

קניג, עופר, 2018. "נתיבי הקריירה של חברי הכנסת", **פרלמנט**, 89. אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה.

ד"ר עופר קניג הוא עמית מחקר במכון הישראלי לדמוקרטיה ומרצה בכיר במכללה האקדמית אשקלון. ד"ר קניג הוא מומחה לפוליטיקה השוואתית, ובפרט: בחירות, מועמדים ומנהיגי מפלגות, שינויים בשיטות בחירה וחוקה במבט השוואתי עולמי, פוליטיקה ישראלית, מפלגות (אידיאולוגיה ומבנה) ושיטות ממשל.

המחקר רואה אור במסגרת סדרה מיוחדת של
המכון הישראלי לדמוקרטיה
לקראת הבחירות לרשויות המקומיות 2018

www.idi.org.il

המכון הישראלי
לדמוקרטיה